

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економічної кібернетики та інформаційних технологій
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ (підпис)

“ ____ ” _____ 202 ____ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 0.51 «Економіка»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіко-математичне моделювання»
(назва магістерської програми)

на тему: «Прогнозування впливу рівня корупції на інвестиційний клімат в
регіоні»

Виконавець:

студент факультету менеджменту, обліку
та інформаційних технологій
Низькохат Олександр Володимирович

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

К.е.н., ст. викладач
(науковий ступінь, вчене звання)
Васильченко Кирило Геннадійович

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ РЕГІОНУ	7
1.1. Сутність, значення та зміст інвестиційної діяльності та інвестиційного клімату	7
1.2. Фактори формування інвестиційного клімату.....	17
1.3. Методи і критерії оцінки інвестиційного клімату та інвестиційної привабливості регіону.....	27
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ І ОЦІНКА СТАНУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	37
2.1. Особливості інвестиційного клімату в Україні: основні макроіндикатори	37
2.2. Оцінка динаміки та структури інвестицій в Одеській області	48
2.3. Вплив корупції на адміністративно-правову складову інвестиційного ризику	57
РОЗДІЛ 3. МОДЕЛЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ.....	63
3.1. Статистика	63
3.2. Опис моделі.....	71
Висновки.....	82
Список використаних джерел.....	84

ВСТУП

Актуальність теми. Зростання економіки держави забезпечується рівнем розвитку науково-технічної, інвестиційної та інноваційної діяльності усіх секторів. У розвинутих країнах світу 70-80% приросту внутрішнього валового продукту відбувається за рахунок нових або вдосконалених технологій, продукції, розробок новітнього устаткування та обладнання. Можливості наукових розробок, їх впровадження у виробництво та діяльність суттєво залежить від залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій, стану інвестиційного клімату, курсу стратегічної і тактичної інвестиційної політики, обсягу та структури інвестицій.

В активізації процесу залучення інвестицій, розширенні його масштабів і підвищення ефективності значну роль покликані зіграти регіональні органи влади і управління, реалізуючи заходи, спрямовані на поліпшення інвестиційного клімату, зниження фінансових ризиків, стимулювання інноваційного характеру інвестицій.

На сьогоднішній день у національну економіку, як ніколи, є необхідними інвестиції для розвитку. Найбільш затребуваними є прямі іноземні інвестиції як вид капіталовкладень за допомогою яких реально реалізовувати великі й важливі проекти, та які приносять в країну новітні технології, ефективну практику менеджменту тощо. Для активізації інвестиційної діяльності на сучасному етапі розвитку необхідно здійснити ряд заходів для поліпшення інвестиційного клімату.

Актуальність теми дослідження визначається необхідністю вдосконалення управління інвестиційною діяльністю в Україні на основі теоретико-практичного дослідження, а також аналізі та прогнозуванні впливу рівня корупції на інвестиційний клімат в регіоні. Актуальним є завдання розробки модернізації інвестиційної політики та впровадження антикорупційних заходів як засобу подолання негативних макроекономічних трендів, стабілізації економіки та подальшого її зростання.

Теоретичні та практичні аспекти проблем розвитку і покращення інвестиційної привабливості та інвестиційного клімату регіону знайшли відображення у наукових працях таких учених, зокрема, Асаул А., Борщ Л.М., Гребенюк Н. О., Задорожна Я. Є, Захожай В, Іщук С. О, Кравців В.С., Мельник М.І., Антонов В.Б., Кремень, О. І, Кузьменко О. В. та інші.

Мета дослідження: дослідження теоретичних основ і розробка практичних рекомендацій щодо оцінки інвестиційної привабливості регіону в сучасних умовах та прогнозування впливу корупції на ці процеси.

Для досягнення поставленої мети, потрібно виконати наступні завдання:

- висвітлити основні теоретичні аспекти об'єкта дослідження;
- розглянути теоретичні аспекти інвестиційної привабливості регіону;
- охарактеризувати фактори що впливають на інвестицій регіону;
- визначити методи та критерії для оцінки інвестиційної привабливості;
- розкрити економічну суть основних макроіндикаторів інвестиційного клімату в Україні;
- дати оцінку сучасному стану інвестування в Одеській області;
- розробити імітаційну економіко-математичну модель, що адекватно описує розподіл та динаміку основних складових інвестиційного потоку, який надходить в Одеську область;
- провести експерименти з моделлю й зробити висновки щодо впливу корупції на інвестиційну привабливість регіону.

Об'єктом дослідження є теоретичні та практичні аспекти оцінки інвестиційної привабливості регіону та впливу корупції в ринкових умовах господарювання.

Предметом дослідження – математичні методи та моделі прогнозування впливу корупції на інвестиційну привабливість регіону.

Методи дослідження. Під час проведення дослідження були використані такі загальнонаукові методи, як аналіз і синтез, індукція і дедукція, абстрагування і конкретизація, системний аналіз, а також специфічні методи економічного дослідження: метод економічного аналізу, економіко-

статистичний і абстрактно – логічний метод, економіко-математичних метод та функціональний аналіз, методи економіко – математичного моделювання, методи математичної статистики.

Методологічною основою дослідження є осмислення об'єктивних процесів оцінки інвестиційної привабливості регіону.

Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

В першому розділі розглянуті теоретичні аспекти економічної категорії інвестиції й групи факторів які беруть участь в формуванні інвестиційної привабливості регіону, проведено огляд методів і критеріїв оцінки інвестиційного клімату та інвестиційної привабливості регіону.

В другому розділі дано визначення інвестиційного клімату й проведено аналіз стану Одеської області в аспекті її інвестиційної привабливості. Особливе місце приділено аналізу статистичних даних стосовно структури інвестицій, зміни цієї структури у часі. Розглянуто неоднозначний вплив корупції на інвестиції.

В третьому розділі розроблена імітаційна модель в середовищі AnyLogic, за допомогою якої зроблено прогноз стосовно динаміки інвестиції в Одеську область згідно оптимістичного й песимістичного сценаріїв.

Інформаційною базою дослідження становили: законодавчі та нормативні акти Верховної Ради та Кабінету Міністрів України, нормативні документи міністерств та відомств; офіційні дані Державної служби статистики України та Головного управління статистики в Одеській області, статті періодичного друку, наукові праці вітчизняних і зарубіжних представників економічної науки, підручники, ресурси мережі інтернет, а також дані, отримані автором у процесі власних досліджень та розрахунків.

Результати дослідження пройшли апробацію в наступних виданнях:

Низькохат О. В., Васильченко К. Г. Варіативність корупційних практик та їх вплив на інвестиційний клімат України // Інформаційні технології в

економіці і управлінні : зб. наук. студ. праць. Одеса : ОНЕУ, 2021. Вип. 3. С. 23–31

Загальний обсяг магістерської роботи складає 90 сторінок, з них основна частина 82 сторінок. Список використаних джерел включає 69 найменувань.

Висновки

У роботі було проаналізовано вплив корупції на інвестиційний клімат, адже для здійснення необхідних інвестиційних вкладень внутрішні та зовнішні інвестори не бажають цього робити через низку факторів, вагоме місце серед яких займає саме корупція. Вона переповнила наше суспільство, проникла в усі сфери суспільного життя і продовжує руйнувати його. Негативний вплив корупції на економіку країни проявляється у гальмуванні темпів економічного зростання країни, зниженні продуктивності економіки та економічної активності.

Значна частка інвестицій в Одеську область здійснюється за рахунок власних коштів підприємств й не залежить від рівня корупції. З одного боку, інвестори-нерезиденти не відчують суттєвих змін, оглядаючи події останніх років. Жоден корупційний скандал не був завершений винесенням справедливого рішення щодо корупціонера. З другого боку, корупція гармонічно укладається в політичну й економічну систему України. Слід пам'ятати про так звану «ефективну корупція», яка характеризується задоволеністю обох сторін від корупційної угоди.

Починаючи з 2016 року зростає роль місцевих бюджетів у здійсненні капітальних інвестицій. Загалом, капітальні інвестиції місцевих бюджетів є реальним фінансовим інструментом активізації інвестиційної діяльності в країні. Слід зазначити, що бюджетні інвестиції мають перспективний характер, тому можуть сприяти реалізації довгострокових цілей за умов сталого фінансування запланованих відповідними програмами і проектами заходів впродовж тривалого проміжку часу. Інвестиційні проекти можна планувати і реалізовувати протягом декількох років і в кілька етапів, що дає змогу заощаджувати кошти на великі програми або розподіляти витрати на них більш рівномірно у часі.

Вихід з ситуації нестачі інвестицій з боку нерезидентів вбачається у корегуванні державної програми залучення іноземних інвестицій щодо питання про сертифікацію інвестиційних проектів. Державним органам, компетентним у цьому питанні, варто розгорнути підготовку фахівців зі складання й аналізу бізнес-планів, проводити сертифікації й конкурси бізнес-планів інвестиційних проектів, переможцями яких визнавати проекти, реалізація яких максимально задовольняє пріоритети економічного розвитку країни і здатна дати максимально можливий прибуток іноземному інвестору.

Адже використання іноземних капіталовкладень дає можливість вирішенню таких проблем соціально-економічного розвитку, як: освоєння незатребуваного науково-технічного потенціалу України; просування українських товарів і технологій на зовнішній ринок; створення нових робочих місць і освоєння передових форм організації виробництва; освоєння досвіду цивілізованих відносин у сфері підприємництва; сприяння розвитку виробничої інфраструктури.

Таким чином, в останніми роками відбулося значне зростання рівня тіньової економічної діяльності з одночасною її якісною трансформацією. В результаті в Україні сформувалася тіньова економіка, основними рисами якої є: корупція, здійснення господарської діяльності без реєстрації, приховування частини господарських операцій, найм робочої сили без оформлення трудових відносин і як наслідок ухилення від сплати податків.

Це несе в собі як негативні, так і позитивні сторони, дозволяючи знизити соціальну напруженість в суспільстві. Завдання полягає в тому, щоб використовуючи позитивні моменти тіньової діяльності, звести до мінімуму негативний її вплив на економіку країни і суспільство в цілому, перш за все, криміналізацію економічної діяльності. Це вимагає посилення держави і вдосконалення законодавства.

Список використаних джерел

1. Активізація інвестиційного процесу в Україні: [монографія] / [Т. В. Майорова, М. І. Дибя, С. В. Онишко та ін.]; за наук. ред. М. І. Дибя, Т. В. Майорової. – К.: КНЕУ, 2012. – С. 356.
2. Асаул А. Систематизація факторів, що характеризують інвестиційну привабливість регіонів / А. Асаул // Регіональна політика. – 2008. – №2. – С. 53–62.
3. Бережна І. Ю. Інвестиційна діяльність України в контексті інтеграційних та глобалізаційних процесів / І.Ю. Бережна // Економіка та держава. – 2011.– № 2. – С. 50–53.
4. Білик В.В. Державне регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності / В.В. Білик // Економіка та суспільство. — 2017. — №10. — С. 172—176.
5. Бланк М. Е., Батракова Т. І. Вплив корупції на економіку України / М. Е. Бланк, Т. І. Батракова // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. – Вип. 7. – Ч. 1. – С. 25–28.
6. Васильченко К.Г. Имитационное моделирование финансовых потоков предприятий малого бизнеса // Эффективна економіка. Дніпровський державний аграрно-економічний університет. –2018. –№10. [Електронний ресурс]. –URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6600>
7. Вдовічен А. Визначення місця та шляхів активізації інвестиційного потенціалу економіки України в міжнародній інвестиційній діяльності. Економіка України в умовах глобалізації : [монографія] / за заг. ред. І. М. Школи, О. В. Бабінської. – Чернівці : Книги-XXI, 2009. – 528 с.
8. Гречаник Н.Ю. Сталий розвиток та об'єктивна необхідність його формування / Н.Ю. Гречаник // Вісник Прикарпатського університету. Серія: Економіка. — 2014. — Вип. 10. — С. 36— 40.
9. Державна служба статистики України : офіційний сайт [Електронний ресурс]. – URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

10. Диха М. В. Оцінка стану та перспектив залучення іноземних інвестицій в економіку України / М. В. Диха // Вісник Хмельницьк. нац. ун-ту. Економічні науки. –2008. –№ 4. Т. 3.– С. 123–126.
11. Економіка підприємства : підручник: у 2 т. / В. Горфінкель, Є. Купрянов та В. Прасолова // за ред. С. Ф. Покропивного. Київ : Хвиля-Прес, 2005. Т. 1. – 400 с
12. Загальні тенденції тіньової економіки в Україні (за 9 місяців 2016 р.) [Електронний ресурс]. – URL: <http://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e384c5a7-6533-4ab6>
13. Закон України «Про запобігання корупції» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
14. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 04. 07. 2002 року № 40-IV. Зі змінами від 23.03.2017 р.. [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.yurfact.com.ua/zminy-do-zakonodavstva2017/zminy-vid-23-03-2017-do-zakonu-ukrainy-pro-investytsiinu-diialnist>
15. Закон України про внесення змін до Закону України “Про оподаткування прибутку підприємств”. ВВР України. Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.
16. Закон України про внесення змін до Закону України “Про режим іноземного інвестування”. ВВР України. Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.
17. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України. [Електронний ресурс]. – URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm
18. Інвестування : [навч. посіб.] / О. Д. Данілов, Г.М. Івашина, О.Г. Чумаченко. – Ірпінь : б. в., 2001. – 364 с.
19. Індекс глобальної конкурентоспроможності [Електронний ресурс]. – URL: <http://widgets.weforum.org/global-competitiveness-report-2016/>
20. Індекс сприйняття корупції 2017 – аналітика ТІ Україна [Електронний ресурс] – URL: <http://rpr.org.ua/news/indeks-spryjnyattya-koruptsiji-2017-analytika-ti-ukrajina/>.

21. Інфраструктурне забезпечення конкурентної економіки регіонів (методологія і механізм) / НАН України. Ін-т регіональних досліджень ; [ред. кол. : наук. ред. д.е.н., проф. П. Ю. Беленький]. – Львів, 2002. – С. 308.
22. Іщук С. О. Оцінювання інвестиційної привабливості регіону: методичний аспект / С. О. Іщук, Т. В. Кулініч // Регіональна економіка. – № 3. – 2010. – С. 71-78
23. Капітальні інвестиції в Україні. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018>
24. Коефіцієнт Джині: Як Україна стала лідером за рівністю доходів [Електронний ресурс]. – 2017. – URL: <https://ua.112.ua/mnenie/koeffitsient-dzhyni-yak-ukraina-stala-liderom-za-rivnistiu-dokhodiv-426448.html>.
25. Концепція розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013-2018 роки / Верховна Рада України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/739-2013-%D1%80>.
26. Корупція: теоретико-методологічні засади дослідження / Керівник авт. кол. доц. І. О. Ревак. – Львів: ЛьвДУВС, 2011. – 220 с.
27. Задорожна, Я. Є. Підвищення інвестиційної привабливості підприємництва як напрямок залучення інвестиційних ресурсів [Текст] / Я. Є. Задорожна, Л. П. Дядечко // Інвестиції: практика та досвід. – 2007. – №2. – С.32-35
28. Критерії інвестиційної привабливості країн [Електронний ресурс] – URL до ресурсу: <http://allrefrs.ru/1-54270.html>.
29. Кузьменко О. В. Інвестиційний клімат та інвестиційна привабливість регіонів України / О. В. Кузьменко // Економічний нобелівський вісник. – 2015. – № 1 (8). – URL : <https://econforum.duan.edu.ua/images/stories/Files/2015/8.pdf>

30. Курс економіки : [учебник] / под ред. Б. А. Райзберга. М. : ИНФРА-М, 2007. –720 с.
31. Лешанич Л. В., Гунда С. В. Розвиток інвестиційної діяльності в Україні та шляхи подолання інвестиційної кризи / Л. В. Лешанич, С. В. Гунда // Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2015. С. 43–45
32. Лиса О.І. Методи оцінювання інвестиційної привабливості регіону. [Електронний ресурс]. – URL: <http://intkonf.org/lisa-oi-metodiotsinyuvannya-investitsiynoyi-privablivosti-regionu/>
33. Майорова Т. В. Системний підхід у визначенні сутності інвестиційного процесу. Фінанси, облік і аудит : [зб. наук. пр.] / відп. ред. А. М. Мороз. Київ : КНЕУ, 2011. – Вип. 17.1.– С. 137–147.
34. Макарій, Н. Оцінка інвестиційної привабливості українських підприємств [Текст] / Н. Макарій // Економіст. – 2001. – №10. – С. 52-61.
35. Малько К.С. Інвестиційний клімат та інвестиційна привабливість України: чинники їх формування в сучасних умовах / К.С. Малько // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 3. – С. 100–105.
36. Мальська М.П., Худо В.В., Цибух В.І. Основи туристичного бізнесу: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 272 с.
37. Марцин В. С. Особливості залучення іноземних інвестицій за умов виходу з кризи / В. С. Марцин // Проблеми науки. – 2011. – № 3. – С. 2–9.
38. Момот, Т. В. Інвестиційна привабливість акціонерного товариства: удосконалення сучасних методик оцінки [Текст] / Т. В. Момот // Менеджер. Вісник Донецького державного університету управління. – 2005. - №4(34). – С. 117-122
39. Музиченко А. С. Засоби залучення інвестицій в регіони. Формування ринкових відносин в Україні : [зб. наук.] / А. С. Музиченко // – 2000. – Вип. 11. – С. 66–74.
40. Музиченко А.С. Інвестиційна діяльність в Україні : [навч. посібник] / А.С. Музиченко. – К. : Кондор, 2005. – 406 с.

41. Національна економіка в системі світового господарства: [навч. посіб.] / Л.Ю. Мельник, Б. В. Душин, М. Х. Корецький, С. О. Сафронов. Дніпропетровськ : Січ, 2009. –138 с.
42. Носова, О.В. Оцінка інвестиційної привабливості України: основні підходи [Текст] / О. Носова // Економіка і прогнозування. – 2003. – № 3. – С.119-137.
43. Низькохат О. В., Васильченко К. Г. Варіативність корупційних практик та їх вплив на інвестиційний клімат України // Інформаційні технології в економіці і управлінні : зб. наук. студ. праць. Одеса : ОНЕУ, 2021. Вип. 3. С. 23–31.
44. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. — URL: <https://minfin.com.ua/>
45. Оцінка інвестиційної привабливості регіонів України [Електронний ресурс] – URL: <http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2013/05/3.pdf>.
46. Оцінка інвестиційної привабливості економіки [Електронний ресурс] – URL до ресурсу: http://eip.org.ua/docs/EP_04_4_119_uk.pdf.
47. Петровська С. А. Оцінки інвестиційної привабливості регіону: порівняльний по-факторний аналіз / С. А. Петровська // Mechanism of Economic Regulation. – № 2. – 2012. – С. 90-97.
48. Пічугіна Т.С. Інвестиційна діяльність підприємства: сутність та зміст управління / Т.С. Пічугіна, Л.Д. Забродська // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2013. – Вип. 2 (1). – С. 146–154.
49. Положення України в рейтингу країн світу за Індексом глобальної конкурентоспроможності 2017-2018 [Електронний ресурс] – URL до ресурсу: <http://edclub.com.ua/analityka/pozyciya-ukrayiny-v-reytyngu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-2>.
50. Портфельне інвестування :[навч. посіб.] / А. А. Пересада, О. Г. Шевченко, Ю. М. Коваленко, С. В. Урванцева. Київ : КНЕУ, 2004.– 408 с.

- 51.Пріоритети інвестиційної політики у контексті модернізації економіки України: аналітична доповідь [Текст] / К.: НІСД, 2014. – 48 с.
- 52.Програма розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні // Офіційний вісник України. 2011. № 28. Ст. 1173.
- 53.Прядко И. Все на выход. Почему иностранные инвесторы бегут из Украины / И. Прядко Корреспондент. 2013. 22 июля
- 54.Рейтинг країн за індексом економічної свободи Heritage Foundation // [Електронний ресурс]. – URL; Foundationhttp://
<http://www.heritage.org/index/ranking>
- 55.Сакс Дж. Економіка перехідного періоду: уроки для України / пер. з англ. О. Пивоварський. Київ : Основи, 1996. 345 с.
- 56.Світовий банк [Електронний ресурс]. – URL:
<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&series=SI.POV.GINI>.
- 57.Скільки коштує суспільству корупція: Аналітична записка [Електронний ресурс]. – URL: http://ces.org.ua/wp-content/uploads/2016/07/How-much-does-Corruption-Cost-Ukraine_Research-Paper.pdf
- 58.Слава С., Грін Г. Місцевий економічний розвиток: сучасні концепції та методи. Вибірковий огляд досвіду США в контексті умов України. Ужгород: Мистецька лінія, 2000. 236 с.
- 59.Стратегія сталого розвитку "Україна — 2020". Указ Президента України. 12.01.2015. № 5/2015. . [Електронний ресурс]. – URL:
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show//5/2015#n10>
- 60.Тарабукіна О. М. Інвестиційна привабливість території як мотивуючий фактор інвестиційної діяльності / О. М. Тарабукіна // Інвестиції: практика та досвід. – № 12. – 2010. — С. 8-11.
- 61.Теоретико-методологічні основи оцінки інвестиційної привабливості регіону [Електронний ресурс]. – 2014. – URL: <http://bulletin-esgeograph.org.ua/images/docs/Volume-69/Horbach.pdf>.

- 62.Томарева В.В. Оцінка інвестиційного клімату України та її регіонів / В.В. Томарева // Ринок цінних паперів України. – 2010. – № 11–12. – С. 31–36.
- 63.Цанько О. О. Дослідження факторів інвестиційної привабливості регіону у контексті засад забезпечення його конкурентоспроможності [Електронний ресурс] / О. О. Цанько. // Науковий вісник Мукачівського державного університету,. – 2017. URL: <http://www.msu.edu.ua/visn/wp-content/uploads/2017/05/1-7-1-2017-28.pdf>
- 64.Чернікова О. В. Інвестиційний процес в економіці країни як визначальний чинник економічного розвитку. Актуальні проблеми економіки. 2010. № 9 (111). С. 83–87.
- 65.Alm, J., Martinez-Vazquez, J., and McClellan, C. (2016), «Corruption and firm tax evasion», *Journal of Economic Behavior & Organization*, 124: 146–163.
- 66.Doing business 2016 [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.doingbusiness.org/~media/WBG/DoingBusiness/Documents/Annual-Reports/English/DB16-Full-Report.pdf>.
- 67.Doing Business-2018.Україна в рейтингу Світового банку легкості ведення бізнесу [Електронний ресурс] – URL: <http://edclub.com.ua/analityka/doing-business-2018-ukrayina-v-reytyngu-svitovogo-banku-legkosti-vedennya-biznesu>.
- 68.Transparency International Україна [Електронний ресурс]. – URL: http://www.transparency.org/whatwedo/publication/corruption_perceptions_index_2016.
- 69.Головне управління статистики в Одеській області [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>